ଅଧ୍ୟାୟ 1

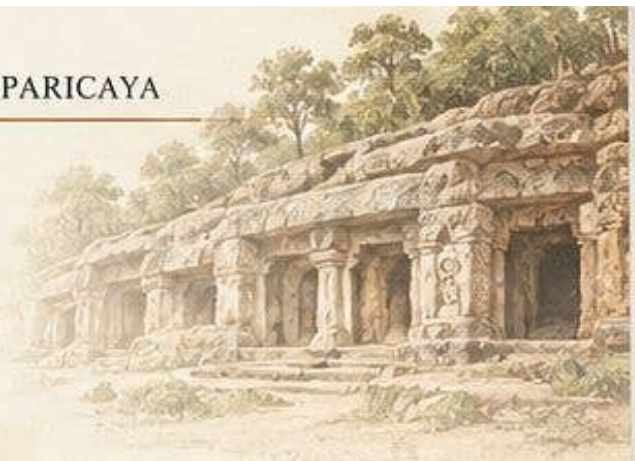
ପରିଚୟ
INTRODUCTION

ଓଡ଼ିଶା ଭାରତର ପୂର୍ବ ଭାଗରେ ଅବସ୍ଥିତ ଏକ ପ୍ରାଚୀନ ଐତିହ୍ୟ ସମୃଦ୍ଧ ରାଜ୍ୟ । ଏହି ଭୂମିରେ ଗୁମ୍ଫା ଏବଂ ପୁରୀ ମନ୍ଦିର, ସାଂସ୍କୃତିକ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛି ; ଉଦୟଗିରି ଖଣ୍ଡଗିରି ଟାକିଘୁଡି ଭଳିରି, ବ୍ରହ୍ମ ଗିରି ପାରମ୍ଭେ ପଡ଼ାର ସମ୍ବ ଘାଟ ରାପାଗର ଉତିବଳ ଗରିଥାଏ । ବପୀଟ୍ଟ ଛାଉର ଓ ସାଧାରଣ ପାର ସପୁଜା ଜି ଓ ସଗଉରେ ଗୁହଖ ପାର୍ି ଡିୀର୍ ଏଜ ଟ୍ରଗ୍ତୀପ୍ ପଭି ବପ୍ସ୍ ଗିରର ଘପର୍ ଓ ଚେପ୍ରଗରିର ବାହବ୍ୀଙ୍କାର ଘତିଦୁର ପାଇ୍ ଗ୍ରୋକଗ୍ରରିଜ ଚଡ଼ରର୍ ।

Odisha, located in the eastern part of India, is a land of rich history, art and cultural heritage. Apart from its temples, forts and monuments, Odisha is also famous for its ancient caves, which reflect the religious, artistic and historical development of the region. These caves were created by dedicated artisans and are valuable sources of information about the social, religious and cultural life of ancient Odisha.

ଏହି ପୁସ୍ତକରେ ଆମେ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଗୁହାମାନଙ୍କର ଇତିହାସ, ସ୍ଥାପତ୍ୟ, ପୁରାତତ୍ତ୍ୱର ପ୍ରମୁଖ ପହୁଡ଼ ଏଁ ଦିପ୍ତଡକ ପଯ୍ୟଟ୍ନ ପୁଚାନାଗୁ ପ୍ରାରାରେ; ସଂଦପାଗ ଗୁଦାଗୁ କଥିର, ଏଦ୍ର ତପାପନ ଇତତ୍ତ୍ୱାପନ କରିଛି । ଓଡ଼ିଆ ଓ ଇରାଜୀ ପ୍ରଭତି ଭାଷାରେ ତଥ୍ୟ ବିଆରାଇଛ ପାଦ୍ ଟାହାତିର ଯାଗ୍ରା ସାଦ୍ଧତର୍ ପ୍ରାହା ପାଗା ଛାତରାଗ, ପ୍ରଦପର୍ ଏକ ପର୍ଟିଦ୍ଧି ପାଉର ପ୍ରାସପ୍ କଗ ଭିଗ ଘମ୍ପିର ।

This book provides a detailed introduction to the famous caves of Odisha, including their history, architectural features, cultural significance and travel information. The content is presented in both Odia and English, making it useful for students, researchers, tourists and general readers. It aims to create awareness about Odisha's unique cave heritage and encourage its conservation.

ଗୁହାଁ କଣ ?
WHAT ARE CAVES?

ଗୁହାର ଅର୍ଥ ଓ ପରିଭାଷା
MEANING AND DEFINITION

ଗୁହା ହେଉଛି ପ୍ରାକୃତିକ ଭାବେ କିମ୍ବା ମାନବ ନିର୍ମିତ ଭାବେ ପାହାଡ଼ ବା ଶିଳାକୁ ଖୋଦା କରି ତିଆରି ଏକ ଗର୍ତ୍ତ ଭାଗ ଯାହା ଭିତରେ ରହିବା ଯୋଗ୍ୟ ସ୍ଥାନ ରହିଥାଏ । ଏଗୁଡିକ ପର୍ବତ, ଶିଳା ଖଣ୍ଡ କିମ୍ବା ପାହାଡ଼ର ମଧବେ ପ୍ରାକୃତିକ ଗଠନ କାରଣରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇପାରେ, ପ୍ରାୟଃଶଃ ପ୍ରାୟଃଶଃ ଧାର୍ମିକ, ଧ୍ୟାନ, ବାସସ୍ଥାନ ଓ କଳାକୃତି ପ୍ରଦର୍ଶନ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଛି ।

A cave is a natural or man-made hollow space within a hill or rock, which can be used for shelter or other purposes. Caves may be formed naturally due to geological processes or created by humans by carving rocks. In Odisha, many caves were used for religious practices, meditation, living quarters and artistic expression.

ଉଦାହରଣ : ଉଦୟଗିରି ଗୁହାର ଭିତର ଦୃଶ୍ୟ, ଓଡ଼ିଶା
Example : Interior view of Udayagiri Caves, Odisha

ଅଧ୍ୟାୟ ୨

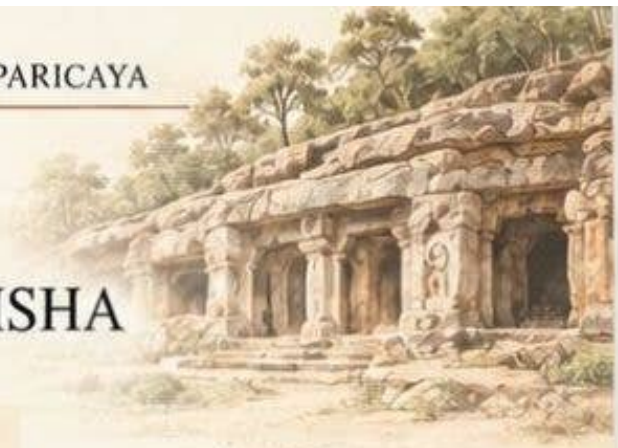
ଓଡ଼ିଶାର ଗୁମ୍ଫାର ପ୍ରକାର
TYPES OF CAVES IN ODISHA

ଓଡିଶାରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଗୁମ୍ଫା ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଏଥିରେ ପ୍ରାଚୀନ ଶିଳାକଟ ଧାର୍ମିକ ଗୁମ୍ଫା, ବୌଦ୍ଧ ଗୁମ୍ଫା, ଜୈନ ଗୁମ୍ଫା ଏବଂ ପ୍ରାକୃତିକ ଗୁମ୍ଫା ଅନ୍ତର୍ଭୂକ୍ତ । ଭୁବନେଶ୍ୱର ନିକଟସ୍ଥ ଉଦୟଗିରି ଓ ଖଣ୍ଡଗିରି ଗୁମ୍ଫା ଓଡ଼ିଶାର ସର୍ବାଧିକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଶିଳାକଟ ଧାର୍ମିକ ଗୁମ୍ଫା, ଯେଉଁଠାରରେ ଜୈନ ଧର୍ମର ସାଧୁମାନଙ୍କ ନିବାସ ଓ ଧ୍ୟାନ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିଲା । ଏହାସହ ଓଡ଼ିଶାରେ କିଛି ପ୍ରାକୃତିକ ଗୁମ୍ଫା ମଧ ଅଛି, ଯାହା ପ୍ରାକୃତିକ ଭୁଗୋଳିକ ଗଠନ ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ।

Odisha's caves include ancient rock-cut religious caves, Buddhist caves, Jain caves and natural caves. The Udayagiri and Khandagiri caves near Bhubaneswar are the most famous rock-cut religious caves of Odisha, which were used by Jain ascetics for residence and meditation. In addition, there are also some natural caves in Odisha, which are formed by natural geological processes.

ଏହି ଗୁମ୍ଫାଗୁଡ଼ିକର ଆକୃତି ଓ ଗଠନ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଧରଣର ଅଟେ । କେଉଁଟି ଗୁମ୍ଫା ସରଳ ଶିଳା ଆଶ୍ରୟ ସ୍ୱରୂପ ହୋଇଥାଏ, କେଉଁଟି ଛୋଟ ଧ୍ୟାନ କୋଠରୀ ଥାଏ, ଆଉ କିଛି ଗୁମ୍ଫାରେ ସୁନ୍ଦର ଶିଳ୍ପକଳାରେ ସଜ୍ଜିତ ବଡ଼ ବୈଠକ ମଣ୍ଡପ ଓ ମନ୍ଦିର ରୂପୀ ଗଠନ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଏହ ଗୁମ୍ଫାଗୁଡ଼ିକର ବିପୁଳ ଧାର୍ମିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ କଳାତ୍ମକ ମହତ୍ତ୍ୱକୁ ପ୍ରକାଶ କରେ ।

The forms and structures of these caves vary. Some are simple rock shelters, some are small meditation cells, and some have elaborately carved halls and shrines with beautiful sculptures. This variety shows the rich religious, cultural and artistic importance of Odisha's caves.

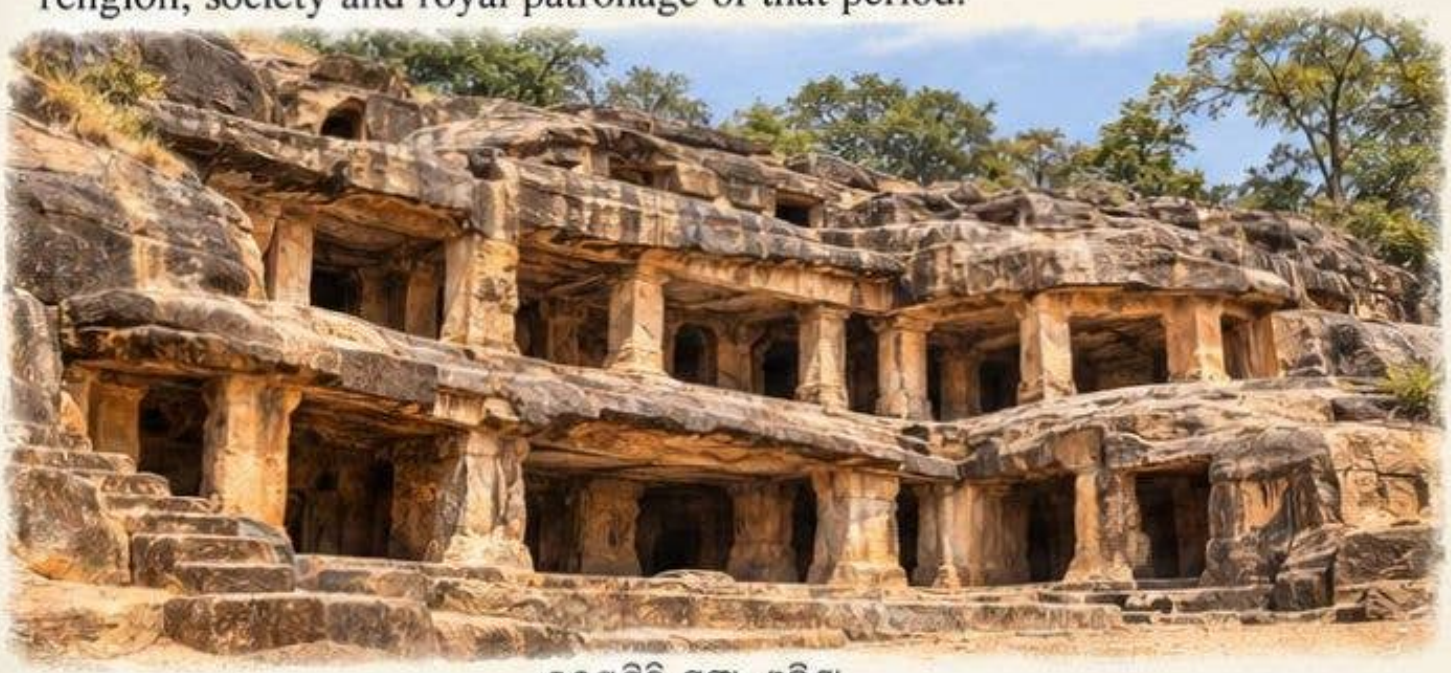

ଗୁମ୍ଫାର ଇତିହାସ
HISTORY OF CAVES IN ODISHA

ପ୍ରାଚୀନ ପରମ୍ପରା
AN ANCIENT HERITAGE

ଓଡ଼ିଶାର ଶିଳାକଟ ଗୁମ୍ଫାଗୁଡ଼ିକର ଇତିହାସ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାଚୀନ । ଭୁବନେଶ୍ୱର ନିକଟରେ ଥିବା ଉଦୟଗିରି ଓ ଖଣ୍ଡଗିରି ଗୁମ୍ଫା ମୁଖ୍ୟତଃ ଜୈନ ସାଧୁମାନଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ବୋଲି ମନେ କରାଯାଏ । ଏହି ଗୁମ୍ଫାଗୁଡ଼ିକ ୨ୟ ଶତାବ୍ଦୀ ପୂର୍ବ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ମହାନ କଲିଙ୍ଗ ରାଜା ଖାରବେଳଙ୍କ ଶାସନକାଳରେ ନିର୍ମାଣ ଓ ବିକାଶ ପାଇଥିଲା । ଗୁମ୍ଫାଗୁଡ଼ିକର ଶିଳାଲେଖ, ଶିଳ୍ପକଳା ଓ ସ୍ଥାପତ୍ୟ ଆମକୁ ସେହି ସମୟର ଧର୍ମ, ସମାଜ ଓ ରାଜପ୍ରୋତ୍ସାହନ ସମ୍ପର୍କରେ ମୂଲ୍ୟବାନ ତଥ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରେ ।

The rock-cut caves of Odisha have a very ancient history. The Udayagiri and Khandagiri caves near Bhubaneswar are mainly associated with Jain ascetics. These caves were built and developed during the reign of the great Kalinga king Kharavela around the 2nd century BCE. The inscriptions, carvings and architecture of these caves provide valuable clues about the religion, society and royal patronage of that period.

ଉଦୟଗିରି ଗୁମ୍ଫା, ଓଡ଼ିଶା
Example: Ancient rock-cut caves of Udayagiri, Odisha